

Sygn. akt IC 553/14

Dnia 30 marca 2016r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Zbigniew Krupa

Protokolant: sekr. sąd. Renata Borkowska

po rozpoznaniu w dniu 16 marca 2016r. w Nowym Sączu na rozprawie

sprawy z powództwa A. P. (1)

przeciwko A. P. (2) i K. P.

o stwierdzenie nieważności umowy

I. stwierdza nieważność umowy darowizny zawartej pomiędzy A. P. (2) jako darczyńcą i K. P. jako obdarowaną w dniu 16 grudnia 2013r. w formie aktu notarialnego repertorium A nr (...) Kancelarii Notarialnej w N. (...) przed Notariuszem A. R. na podstawie której A. P. (2) darowała K. P. nieruchomości stanowiącą zabudowaną działkę nr (...) w obrębie (...) o powierzchni 0,9355 ha, dla której Sąd Rejonowy w Nowym Sączu VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...),

II. nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – kasa Sądu Okręgowego w Nowym Sączu solidarnie od pozwanych A. P. (2) i K. P. kwotę 20 000,00 zł (dwadzieścia tysięcy złotych) tytułem opłaty od pozwu oraz kwotę 446,80 zł (czteryście czterdzieści sześć złotych 80/100) tytułem wydatków.

III. zasądza od pozwanych A. P. (2) i K. P. solidarnie na rzecz powoda A. P. (1) kwotę 7 200,00 zł (siedem tysięcy dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego,

IV. kosztami postępowania obciąża pozwane.

Sygn. akt I C 553/14

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 30 marca 2016 roku

W pozwie z dnia 5 maja 2014 r. skierowanym przeciwko A. P. (2) i K. P., powód A. P. (1) domagał się stwierdzenia nieważności umowy darowizny zawartej pomiędzy A. P. (2) jako darczyńcą i K. P. jako obdarowaną w dniu 16 grudnia 2013 r. w formie aktu notarialnego nr rep. A (...) na podstawie, której A. P. (2) darowała swojej siostrze K. P. nieruchomości gruntową zabudowaną budynkiem mieszkalnym i która to nieruchomość objęta jest KW nr (...), z powodu znajdowania się A. P. (2) w stanie wyłączającym świadome lub swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Nadto powód domagał się zasądzenia kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu A. P. (1) wskazał, że pozwana A. P. (2), będąca jego matką, darowała swojej siostrze K. P. ww. nieruchomość, której wyłączną własność nabyła w wyniku podziału majątku dokonanego z byłym mężem J. P. (1). Nieruchomość ta jest zabudowana budynkiem mieszkalnym w którym J. P. (1) posiada prawo dożywocia. O dokonanej darowiznie powódka nie poinformowała swoich dzieci mimo, iż mieszkają w przedmiotowym budynku i są tam zameldowani. Zdaniem powoda, A. P. (2) po dokonanej darowiznie nadal zachowuje się jak jedyna właścicielka nieruchomości i takie też informacje przekazuje swojemu byłemu mężowi. Już ta okoliczność zdaniem A. P. (1)

wzbudza poważne wątpliwości co do stanu psychicznego pozwanej oraz tego czy była świadoma konsekwencji podejmowanych przez siebie działań. Powód wskazał, że to wpływ siostr A. P. (3) i wieloletnie uzależnienie od alkoholu doprowadziły do zawarcia wspomianej umowy darowizny.

Na rozprawie w dniu 16 marca 2016 r. powód podtrzymał swoje stanowisko, z tym że zwrócił także uwagę na pozorną zawartą przez pozwane umowy darowizny, która również skutkuje stwierdzeniem nieważności umowy.

W odpowiedzi na pozew A. P. (2) wniosła o oddalenie powództwa. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, że pozostaje w konflikcie ze swoim byłym mężem J. P. (1), którego działania zmierzały i nadal zmierzają do odebrania jej majątku i dobrego imienia. Do dnia dzisiejszego rozpowszechnia kłamstwa i oszczerstwa na jej temat, próbując zrobić z niej osobę niezrównoważoną emocjonalnie, uzależnioną od alkoholu, nieporadną i niezdolną do właściwej oceny faktów. Taki obraz matki przedstawił powodowi przy pomocy którego chce osiągnąć swoje cele. W wyniku takiego postępowania pozwana A. P. (2) podjęła decyzje o darowaniu swojej siostrze nieruchomości i uważa ją za właściwą. Nadto wskazała, że K. P. nie podjęła żadnych kroków utrudniających dalsze zamieszkiwanie jej dzieci i byłego męża w przedmiotowej nieruchomości.

W swojej odpowiedzi na pozew, K. P. również wniosła o oddalenie powództwa. Argumentując swoje stanowisko wskazała, że jej siostra A. P. (2) jest osobą dojrzałą, sprawą fizycznie i psychicznie. Nie jest przy tym obciążona żadną cechą, która mogłaby jej przeszkodzić w podejmowaniu świadomych i swobodnych decyzji dotyczących rozporządzania swoim majątkiem. Nadto wskazała, że celem powoda jest pozbawienie jego matki środków do życia i upokorzenie jej, a przy tym osiągnięcie jak największych profitów dla siebie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwana A. P. (2) zawarła związek małżeński z J. P. (1) w 1981 r. Ze związku tego posiadają czworo dzieci: J. P. (2), A. P. (1) - powoda, W. P. i N. P.. Małżonkowie w trakcie trwania małżeństwa zaciągnęli kredyt za który wybudowali dom w N. przy ul. (...). Wraz z upływem czasu ich małżeństwo zaczęło coraz gorzej funkcjonować.

Z wniosku A. P. (2) przed Sądem Rejonowym w Nowym Sączu do sygn. akt I Ns 1074/03 toczyło się postępowanie o podział majątku dorobkowego jej i jej męża. Po przeprowadzeniu postępowania postanowieniem z dnia 4 lutego 2004 r. Sąd Rejonowy ustalił m.in., że w skład majątku dorobkowego A. P. (2) i J. P. (1) wchodzi m.in. działka ewid. (...) położona w obrębie (...) w N. o pow. 1,3970 ha obj. KW nr (...) prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Nowym Sączu. W wyniku zgodnego podziału majątku dorobkowego przyznał Sąd Rejonowy na wyłączną własność A. P. (3) nieruchomość opisaną powyżej i ustanowił na niej osobistą służebność mieszkania w domu mieszkalnym posadowionym na działce nr (...) na rzecz J. P. (1).

W niedługim okresie po dokonanych podziale majątku J. P. (1) wyprowadził się z domu i zamieszkał w wynajętym mieszkaniu.

W 2008 r. orzeczony został rozwód małżeństwa A. P. (2) i J. P. (1) – bez orzekania o winie. Małżonkowie od wielu lat byli ze sobą skonfliktowani, a podłożem tego były m.in. sprawy majątkowe.

Dowód: zeznania pozwanej A. P. (2) od 00:51:15; zeznania świadka J. P. (1) od 0:44:45; postanowienie Sądu Rejonowego w Nowym Sączu z dnia 4 lutego 2004 r., sygn. akt I Ns 1074/03 k. 30 – 31.

Działka ewid. (...) obr. (...) obj. KW nr (...) weszła w skład działki ewid. nr 924, która następnie została podzielona na działki: (...) obj. KW nr (...) i 924/2 obj. KW nr (...).

Dowód: odpis zupełny KW nr (...) k. 14 – 29; wypis uproszczony z rejestru gruntów z dnia 26 października 2012 r. k. 91v; mapa z projektem podziału nieruchomości rolnej k. 92.

Pozwana A. P. (2) (ur. (...)) do 2002 r. przez 21 lat pracowała jako nauczyciel języka polskiego, a następnie podjęła działalność gospodarczą w zakresie archiwizacji w (...) sp. z o.o. w N.. Przez 10 lat była prezesem zarządu w spółce,

a w 2012 r. kiedy najstarszy syn W. skończył studia to rada nadzorcza na jej wniosek powołała go na nowego prezesa zarządu, pozwana zaś pozostała pracownikiem spółki. W lutym 2013 r. darowała temu synowi pakiet 51 % udziałów w spółce, a we wrześniu 2013 r. została przez niego zwolniona z pracy. Pozwana nadal formalnie pozostała udziałowcem firmy jednakże pakiet posiadanych udziałów nie daje jej realnego wpływu na działalność spółki. Po tym okresie pogorszyły się relacje A. P. (2) z synem W., a potem także z synem A. – powodem.

Od września 2013 r. pozwana A. P. (2) zamieszkiwała w wynajętym pokoju w akademiku przy ul. (...) II w N.. Wyprowadziła się z domu przy ul. (...) z uwagi na konflikty do jakich dochodziło między nią, a byłym mężem, który ponownie zamieszkał w tym domu w dniu 12 września 2013 r. A. P. (2) obawiała się, że jej były mąż lub dzieci będą chcieli jej odebrać dom i w ten sposób pozostanie ona bez żadnego majątku. Chcąc zabezpieczyć swoją własność poprosiła siostrę K. P. - pozwaną, aby ta przyjęła od niej darowiznę w postaci przedmiotowej nieruchomości. Uważała bowiem, że siostra będzie większym gwarantem bezpieczeństwa majątku niż jej własne dzieci do których nie miała już bezgranicznego zaufania po tym co zrobił jej syn W.. Pozwane ustaliły, że choć formalnie zmieni się właściciel przedmiotowej nieruchomości to nadal o niej będzie decydowała A. P. (2), a K. P. będzie spełniała jej wolę. A. P. (2) zabroniła siostrze rozpowiadać o tym co uzgodniły. W skutek tego o zamiarze zawarcia umowy nie wiedział ani powód, ani jego brat W., ani także ich ojciec, gdyż pozwane ich o tym nie poinformowały. O umowie nie wiedziała także N. P., która wówczas mieszkała w L. i w grudniu 2013 r. przyjechała do Polski gdzie spotkała się z matką z którą była w dobrych relacjach. W efekcie poczynionych ustaleń, w dniu 16 grudnia 2013 r. w Kancelarii Notarialnej w N., przed notariuszem A. R. pozwana A. P. (2) darowała swojej siostrze, pozwanej K. P. nieruchomość stanowiącą zabudowaną działkę nr (...) w obrębie (...) o pow. 0,9355 ha obj. KW nr (...).

Po dokonanej darowiznie pozwane dochowały poczynionych ustaleń. K. P. nie zamieszkała w przedmiotowym domu, choć ma do niego klucze i opłaca podatek od nieruchomości. W budynku nie znajdują się także żadne z jej rzeczy codziennego użytku i są tam tylko przedmioty, które w przeszłości pożyczyła siostrze. Budynek aktualnie znajduje się w takim stanie w jakim był przed zawarciem umowy darowizny.

Dowód: akt notarialny z dnia 16 grudnia 2013 r., rep. A nr (...) k. 157 – 158; zeznania świadka N. P. od 00:07:20; zeznania pozwanej A. P. (2) od 00:51:15; zeznania pozwanej K. P. od 01:29:47.

O fakcie zawarcia umowy darowizny powód A. P. (1) dowiedział się w grudniu 2013 r. przy okazji przeglądania w internecie księgi wieczystej przedmiotowej nieruchomości.

Dowód: zeznania powoda A. P. (1) od 00:01:20.

W 2014 r. przed Sądem Rejonowym w Nowym Sączu toczyło się z wniosku Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w N. postępowanie w przedmiocie zastosowania obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu przez A. P. (3). O wystąpienie z takim wnioskiem do (...) zwrócił się J. P. (1). Przeprowadzone przez Sąd Rejonowy postępowanie wykazało, że u pozwanej nie występuje zespół uzależnienia od alkoholu, wobec czego wniosek (...) został oddalony.

Dowód: w aktach sprawy Sądu Rejonowego w Nowym Sączu do sygn. III RNs 209/14: postanowienie z dnia 4 września 2014 r. k. 58.

W 2015 r. pozwana A. P. (2) przeprowadziła się do mieszkania kupionego przez jej córkę, która nadto pomaga jej w codziennym utrzymaniu. Pozwana korzysta także z pomocy swojej siostry K. P..

Dowód: zeznania świadka N. P. od 00:07:20; zeznania pozwanej A. P. (2) od 00:51:15

W dacie zawarcia przedmiotowej umowy darowizny A. P. (2) miała zachowaną zdolność do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli.

Dowód: opinia sądowo – psychiatryczna z dnia 2 grudnia 2015 r. k. 219 – 222; opinia uzupełniająca z dnia 5 lutego 2016 r. k. 242.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie przedłożonych do sprawy dokumentów, których wiarygodność i autentyczność nie zostały przez strony podważone, nie wzbudziły także zastrzeżeń Sądu, opinii biegłego z zakresy psychiatrii, akt związkowych Sądu Rejonowego w Nowym Sączu do sygn. III RNs 209/14, zeznań świadków i stron.

W sprawie niezbędnym było sięgnięcie po wiedzę specjalną z zakresu psychiatrii i w tym celu Sąd dopuścił i przeprowadził dowód z opinii biegłego z dnia 2 grudnia 2015 r. Sporządzona opinia wraz z opinią uzupełniająca były fachowe, rzetelne i kompletne. Zawierały wnioski oraz ich uzasadnienie, które Sąd podzielił w całości i uczynił podstawą swoich ustaleń.

Dokonując ustaleń w sprawie, Sąd miał na uwadze także zeznania przesłuchanych świadków, którzy zeznawali na okoliczność stanu świadomości i swobody powzięcia decyzji i wrażenia woli przez A. P. (2) w dacie zawarcia umowy darowizny w dniu 16 grudnia 2013 r. Zeznania te nie miały jednak pierwszorzędnej roli w poczynaniu ustaleń, gdyż świadkowie ci nie posiadali wiedzy specjalnej w zakresie psychiatrii i wobec tego przedstawili jedynie swoje spostrzeżenia odnośnie zachowania pozwanej. O tym, że nie były one miarodajne do ustalenia braku świadomości i uzależnienia od alkoholu świadczy zresztą fakt, iż wnioski takie zostały wykluczone najpierw przez Sąd Rejonowy w Nowym Sączu w postanowieniu z dnia 4 września 2014 r. a potem przez biegłego psychiatrę.

Niewątpliwy wpływ na kwestię oceny zeznań świadków pod kątem przydatności do rozstrzygnięcia sprawy ma także stwierdzenie pozorności czynności prawnej. W tym względzie szczególną uwagę należy zwrócić na zeznania pozwanych, które podały, że dokonały umowy darowizny celem ochrony majątku. A. P. (2) wskazała, że siostra była większym gwarantem bezpieczeństwa majątku niż jej własne dzieci do których nie miała już bezgranicznego zaufania po tym co zrobił jej syn W.. Pozwane przyznały, iż ustaliły, że choć formalnie zmieni się właściciel przedmiotowej nieruchomości to nadal o niej będzie decydowała A. P. (2), a K. P. będzie spełniała jej wolę. O zamiarze zawarcia umowy nie wiedział ani powód, ani jego brat W., ani jego siostra N., ani także ich ojciec, gdyż pozwane ich o tym nie poinformowały. Nadto A. P. (2) zabroniła siostrze o tym mówić. Po dokonanej darowiznie pozwane dochowały poczynionych ustaleń.

W świetle przywołanych powyżej zeznań pozwanych, Sąd uznał zeznania powoda A. P. (1) za wiarygodne w tej części w której w której były zbieżne z zeznaniami jego matki i ciotki, a więc w szczególności, że nie wiedział o zamiarze i późniejszym zawarciu umowy darowizny. W tym zakresie z twierdzeniami pozwanych zbieżne były również zeznania świadka N. P., która wskazała, że w grudniu 2013 r. była w Polsce i spotkała się z matką, ale nie wiedziała o przedmiotowej umowie mimo, że pozostawała z matką w dobrych relacjach.

Sąd pominął dowody z zeznań świadków: J. U., T. U., A. U., M. B., D. I. wobec ich cofnięcia przez zgłaszające strony.

W ocenie Sądu brak podstaw do kwestionowania powyższych ustaleń.

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z brzmieniem art. 189 k.p.c. powództwo o ustalenie jest dopuszczalne wtedy, gdy powód żąda ustalenia prawa lub stosunku prawnego i gdy ma w takim ustaleniu interes prawny. Decydujące znaczenie w powyższym powództwie należy przypisać interesowi prawnemu, gdyż bez jego istnienia nie jest możliwe ustalenie prawa lub stosunku prawnego. Dlatego też Sąd jest obowiązany badać ten interes prawny w każdym stanie sprawy, niezależnie od uznania żądania pozwu przez pozwanego ani od przyznania przez niego okoliczności faktycznych. Wskazać ponadto należy, iż powództwo o ustalenie, poza nielicznymi wyjątkami, nie jest dopuszczalne, gdy w konkretnej sytuacji można wytoczyć powództwo o zasądzenie. Istotą bowiem powództwa o ustalenie jest zapobieżenie zagrożeniu prawom powoda, a także zniesienie stanu niepewności towarzyszącej tym prawom lub stosunkowi prawnemu, taki zaś zakres ochrony jest wówczas, gdy powód nie może poszukiwać swoich praw w drodze powództwa o świadczenie.

W niniejszej sprawie, zdaniem Sądu powód, miał niewątpliwie interes prawny w ustaleniu nieważności umowy darowizny, albowiem w przypadku uznania, że oświadczenie darczyńcy A. P. (2) zostało złożone w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, to umowa darowizny jest nieważna z mocy samego prawa i nie wywołuje żadnych skutków prawnych.

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Oświadczenie składane dla pozorów to oświadczenie symulowane. Ta symulacja ta musi się składać z dwóch elementów: woli i świadomości obu stron czynności wywołania wobec osób trzecich rzeczywistego, prawdziwego przeświadczenia, że ich zamiarem jest wywołanie skutków prawnych, objętych treścią ich oświadczeń woli; oraz musi między stronami istnieć tajne, niedostępne osobom trzecim porozumienie, że te oświadczenia woli nie mają wywołać zwykłych skutków prawnych (akt konfidencji), że zamiar wyrażony w treści symulowanych oświadczeń woli nie istnieje lub że zamiar ten jest inny niż ujawniony w symulowanych oświadczeniach. Oba akty - pozorna czynność prawna i akt konfidencji muszą być ze sobą intelektualnie i czasowo powiązane.

Pozorna czynność prawna wymaga, aby oświadczenie woli było złożone drugiej stronie tylko dla pozorów, a nadto adresat oświadczenia musi zgadzać się jedynie na pozorne dokonanie czynności prawnej. W doktrynie i orzecznictwie wskazuje się, iż o pozorności mówimy wówczas, gdy strony swobodnie i z rozmysłem tworzą czynność prawną ujawnioną, której treść nie stanowi odzwierciedlenia ich rzeczywistych zamiarów. Stwarzają przez to pozór rzeczywistego dokonania czynności prawnej o określonej treści, podczas gdy tak naprawdę nie chcą wywołać żadnych skutków prawnych, lub też wywołać inne niż te deklarowane w pozornej czynności. O kwalifikowanej pozorności czynności prawnej można mówić jedynie wtedy, gdy zgodną wolą stron jest wyrażenie na zewnątrz innej treści niż ta, która kształtuje umowę ukrytą. Skutkiem pozornego oświadczenia woli jest jego nieważność, natomiast czynność ukryta pod pozornym oświadczeniem woli może być ważna, jeżeli spełnione zostaną wymagania stawiane w art. 83 § 1 zd. 2 k.c., a zatem jeżeli wynika to z właściwości tej czynności.

Sąd Najwyższy definiuje pozorność jako wadę oświadczenia woli polegającą na niezgodności między aktem woli, a jej przejawem na zewnątrz, przy czym strony zgodne są co do tego, aby wspomniane oświadczenie woli nie wywołało skutków prawnych (por. wyrok SN z dnia 23 czerwca 1986 r., sygn. akt I CR 45/86 niepubl.).

Dokonanie czynności w formie aktu notarialnego nie wyklucza jej pozorności (zob. wyrok SN z dnia 2 października 2008 r., sygn. akt II CSK 208/08, Lex nr 512975; wyrok SN z dnia 11 maj 2007 r., sygn. akt I CSK 70/07, Lex nr 287785).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, w ocenie Sądu nie ulega wątpliwości, że pozwane w dniu 16 grudnia 2013 r. zawarły umowę darowizny jedynie dla pozorów w celu zabezpieczenia majątku A. P. (2). Zresztą pozwane w swoich zeznaniach same przyznały, że taki właśnie był ich zamiar.

A. P. (2) obawiała się o to, że jej bliscy będą chcieli odebrać jej majątek i po tym, gdy wyprowadziła się z domu to poprosiła siostrę K. P., aby ta przyjęła od niej darowiznę w postaci przedmiotowej nieruchomości, na co ostatecznie wyraziła zgodę. Jednocześnie pozwane ustaliły, że choć formalnie zmieni się właściciel przedmiotowej nieruchomości to nadal o niej będzie decydowała A. P. (2), a K. P. będzie spełniała jej wolę. Pozwane miały zatem wolę i świadomość wywołania wobec osób trzecich rzeczywistego, prawdziwego przeświadczenia, że ich zamiarem jest przeniesienie własności nieruchomości. W tym miejscu wskazać także należy, iż postępowanie dowodowe wykazało, że A. P. (2) w chwili zawierania przedmiotowej umowy miała zachowaną zdolność do świadomego i swobodnego podjęcia decyzji i wyrażenia woli. Jednocześnie między pozwanymi istniało tajne, niedostępne osobom trzecim porozumienie, że złożone oświadczenia woli w zakresie umowy darowizny nie mają wywołać zwykłych skutków prawnych związanych z przeniesieniem własności nieruchomości, bowiem to A. P. (2) w dalszym ciągu była osobą decyzyjną w kwestii losu nieruchomości, a K. P. miała tylko spełniać jej wolę. Po dokonanej umowie pozwane dochowały poczynionych ustaleń

tj. zachowały w tajemnicy nie tylko prawdziwy cel zawarcia umowy, ale także fakt jej dokonania, a nadto K. P. nie podjęła w kierunku nieruchomości żadnych działań charakterystycznych dla właściciela i nie ingerowała w nią w żaden sposób. Nie uważała się zresztą za jej faktycznego właściciela, bowiem tym w dalszym ciągu pozostała A. P. (2).

Przeprowadzona analiza w sposób niezbity dowodzi, że złożone przez A. P. (2) oświadczenie woli w przedmiocie darowania nieruchomości było dokonane jedynie dla pozorów, co rodzi konsekwencje w postaci nieważności umowy darowizny zawartej w dniu 16 grudnia 2013 r.

Powództwo zostało uwzględnione w całości, a więc o kosztach postępowania należało orzec na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy wyrażonej w art. 98 § 1 i 3 k.p.c. i obciążyć nimi pozwane. Na tej podstawie Sąd zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 7.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, obliczoną według § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U. z 2002 r., poz. 63, nr 1348 ze zm.).

Nadto z uwagi na fakt, iż powód był zwolniony od kosztów sądowych w całości (k. 71) to należało na podstawie art. 113 ust.1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm.) ściągnąć od pozwanych solidarnie na rzecz Skarbu Państwa kwotę 20.000 zł tytułem nieuiszczonej opłaty od pozwu od której powód był zwolniony oraz kwotę 446,80 zł tytułem zwrotu wydatków na wynagrodzenie biegłych, wyłożonych tymczasowo przez Skarb Państwa.